

benzinski motor koji je do 1885 dotjerivao i osposobio kao motor za pogon vozila. 1887 pronašao je metodu rasplinjavanja tekućeg goriva i konstruirao jedan od prvih u praksi uspješnih benzinskih motora. Od 1885 neprekidno je radio na razvoju automobila i benzinskog motora. Jedan od svojih prvih motora ugradio je 1885 u drveni bicikl a 1886 ugradio je svoje motore u jednu kočiju i jedan čamac. 1890 osnovao je poduzeće Daimler—Motoren—Gesellschaft, koje je od 1901 proizvodilo prve suvremene automobile Mercedes (4 cilindra, ~ 26 kW (35 KS), 72 km/h).

Daimler—Benz AG, najstarije poduzeće svijeta za proizvodnju i prodaju automobila (marka Mercedes—Benz), sa sjedištem u Stuttgart—Untertürkheimu, SR Njemačka. Nastalo 1926 fuzijom 1890 osn. Daimler—Motoren—Gesellschaft, Berlin i 1883 osn. tvornice Benz und Cie, Rhein, Gasmotorenfabrik Mannheim. D. je postiglo velike uspjehe u automobilskom sportu vozilima marke Mercedes.

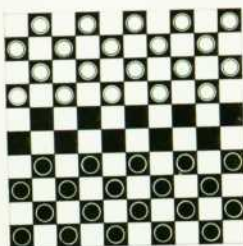
Dajč, Samuel (1905–74), liječnik; svestrani sportaš i sp. funkcionar; član i tajnik Židovskog gombalačkog i športskog društva Makabi u Zagrebu (1920–41).

dakyu (jap.) konjička igra koja se od VII st. igrala u Japanu (svake god. na dan 5. maja). Najpopularnija je bila između XVII i XIX st. U natjecanju sudjeluju 2–10 jahača koji nastoje stanoviti br. tvrdih, crvenih i bijelih loptica utjerati u određenu rupu.

Dalcroze-Jaques, Emil (1865–1950), švic. muz. pedagog i kompozitor, izumitelj sistema koji razvija osjećaj za ritam i opću muzikalnost učenika pokretima tijela. Pretvorivši čitavu muz. teoriju i muz. oblike u pokret, D.-J. je stvorio novu umjetničko-pedagošku disciplinu, koja se uspješno primjenjuje kako u muz. odgoju, tako i u svim ostalim područjima estetskog odgoja koji zahtijevaju usklađivanje muzike i pokreta.

Dalekoistočne igre, regionalne sp. igre zemalja Azije; održavale su se od 1913 do 1934 god. pod pokroviteljstvom CIO uz sudjelovanje Kine, Japana i Filipina. Nastavak D.I. su Azijske igre (prvi put održane 1951).

dalekometne figure, šah: lovac, top i dama; djeluju od jednog do drugog kraja šah. ploče (lovac po dijagonalama, top po horizontalama i vertikalama i dama po dijagonalama, horizontalama i vertikalama).

Igra DAME

dalekozor (dvogled, binokular, monokular), 1) optički instrument za promatranje udaljenih predmeta, objekata ili krajolika, povećanjem vidnog kuta, što izaziva dojam da se udaljenost smanjila; gl. dijelovi: objektiv i okular. Najčešće izvedbe d. imaju odnos približavanja i veličine objekta: 6 x 24, 6 x 30, 8 x 30, 7 x 50, 10 x 50. D. za univerzalnu upotrebu obično je 6 x 30 i 8 x 30 (prva brojka označuje povećanje, tj. približavanje predmeta, a druga promjer objekta); 2) lov: d. za oba oka služi za osmatranje; jednocilindrični d. montira se na pušku risanicu za precizno gađanje (snajper); plava optika daje jasniju sliku u sumraku 3) streljaštvo → streljački dalekozor.

Dalipagić, Dražen (1951), košarkaški reprezentativac, član JKK Partizan (Beograd), zaslužni sportaš Jugoslavije. Sudjelovao na OI 1976 (II mjesto) i 1980 (I); na PS 1974 (II), 1978 (I) i 1982 (III); na PE 1973 (I), 1975 (I), 1977 (I), 1979 (III) i 1981 (II). Prema anketi lista Giganti del basket (Milano) proglašen 1977 za najboljeg košarkaša Evrope; anketama listova Sportske novosti (Zagreb) i Sport (Beograd) proglašen za najboljeg sportaša Jugoslavije u 1978. U sezoni 1980/81 nastupao za ekipu Carrera iz Venecije.

daljijska vožnja, konjički sport: utakmica u natjecanju zaprega (CA), u kojoj se provjerava brzina i izdržljivost konja u zaprezi i smisao natjecatelja za vožnju. Staza duž 22–35 km podijeljena je na 5 dijelova, koji se prelaze u hodu, kasu i ojačanom kasu; na svakom dijelu staze kažnjava se kasniji ili raniji od propisanog vremena dolazak natjecatelja. Na svakom km staze svladava se po jedna prirodna ili umjetna prepona, a počinjene se greške kažnjavaju.

daljijsko jahanje, konjički sport: natjecanje u jednodnevnom jahanju na udaljenosti većoj od 35 km, po slobodno izabranim stazama i putovima do određenog cilja. Pobjednik je onaj tko na cilj stigne najbrže, a konj mu ostane sposoban za daljnje kretanje.

dama, 1) šah: najjača figura koja djeluje u svim pravcima (po dijagonalama, vertikalama i horizontalama); u početnom položaju nalazi se do kralja na polju boje dotičnih figura (bijela dama na bijelom polju, crna dama na crnom). U staroindij. igri čaturangi ona je najslabija figura čije je djelovanje ograničeno na susjedna dijagonalna polja; takav položaj zadržava i u arap. igri šatrandž; 2) društvena igra na ploči od 100 crno-bijelih polja i sa po 20 okruglih, bijelih i crnih pločica. Cilj je igre osvojiti pločice suparnika ili onemogućiti njihovo daljnje kretanje. Pločice se pokreću samo koso naprijed za po jedno crno polje. Kad pločica stigne pločicu suparnika, iza koje je slobodno polje, ona je preskače i uzima. Ako pločica osvoji posljednje polje suparnika, ona se pretvara u damu (radi raspoznavanja, površ te pločice stavlja se jedna od istobojnih pločica) i ona se smije kretati u svim smjerovima. D. se mora uzeti protivnička pločica, bez obzira na razmak, ako iza nje postoji slobodno polje;

uzimati se može u smjeru prema naprijed i nazad. U jednom potezu može se osvojiti i više protivničkih figura. Ako pločica dođe do zadnjega reda, može i dalje uzimati, s tim da se onda ne pretvara u damu, već i dalje uzima po pravilima obične figure. Pri uzimanju protivničke figure ne smije se višestruko prelaziti preko jedne te iste protivničke figure, ali je dozvoljeno višestruko prelazanje preko istog slobodnog polja. Pobjednik je igrač kojem preostane posljednja pločica na ploči, ili ako su sve protivničke pločice blokirane. Redovito PS igra se od 1920. a PJ od 1974. Svjetska federacija za damu (franc. Fédération Mondiale du Jeu de Dames) osn. je 1947 sa sjedištem u Amsterdamu.

damascenka (drotarica), lovačka puška sačmarica; cijevi su izljevane od gusto savijene i varena žice.

Damiani, Ezio (1910–82), veterinarski inspektor u Zagrebu; međ. nogometni sudac (1955–60), savezni instruktor-savjetnik. Prije Aprilskog rata igrao nogomet u SK Osvit (Šibenik); bio je član IO i potpredsjednik Saveza nogometnih sudaca Hrvatske. Dobitnik Zlatne plakete NSJ.

Damianov mat, šah: matna slika nazvana po port. apotekaru D. Damianu, jednom od najstarijih autora u evr. šah. literaturi; u poziciji na dijagramu bijeli daje mat u 5 poteza: 1. Th8 + Kh8; 2. Th1 + Kg8, 3. Th8 + Kh8; 4. Dh1 + Kg8, 5. Dh2 mat.

damin gambit, šah: otvaranje koje nastaje nakon početnih poteza: 1. d4 d5, 2. c4; ovisno o tome da li crni uzima ponuđenog mu pješaka (2... dc4;) ili ne (2... e6, odn. 2... c6), postoji primljeni i otklonjeni d.g. Ubraja se u tzv. zatvorene igre.

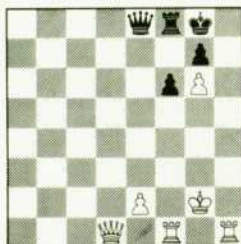
damina indijska obrana, šah: otvaranje koje nastaje nakon početnih poteza: 1. d4 Sf6, 2. c4 e6, 3. Sf3 b6. Ubraja se u tzv. zatvorene igre. Dobila je ime po tome što ovdje crni, za razliku od kraljeve indij. obrane, fijkanketira daminog lovca.

damino krilo, šah: izraz kojim se označava ona pol. šah. ploče na kojoj se u početnom položaju nalaze dame.

Damjanov, Erne (1928), ekonomist; društveno-politički i sp. radnik. Obavljao dužnosti potpredsjednika Skupštine općine Zrenjanin (1959–65), poslanika Skupštine SAP Vojvodine i člana konferencije SSRN SAP Vojvodine. Igrao nogomet i stolni tenis. Bio prvi predsjednik Općinskog SOFK Zrenjanin, RK Proleter i FK Proleter (oba iz Zrenjanina) i član IO SOFK Vojvodine (Novi Sad). Dobitnik Majske nagrade SOFK Srbije (1961).

Damjanović, Danilo (1932), nastavnik padobranstva, reprezentativac u padobranstvu; sudjelovao na PS 1954, 1956, 1958, 1960, 1962; višestruki jugosl. rekorder i prvak Jugoslavije 1960, 1961, 1964; višestruki svj. rekorder (1961) u pojedinačnom skoku u cilj i 3 SR u grupnim skokovima. Dobitnik je plakete «Franjo Kluz» (1958); i.g. osvojio je i zlatno C, značku padobranaca s dijamantom.

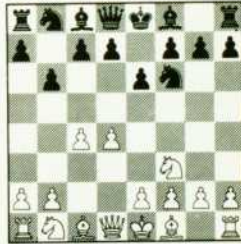
DAMIANOV MAT

DAMIN GAMBIT

DAMINA INDIJSKA OBRANA

D. DALIPAGIĆ

